

AZ ANYAG KETTŐS
TERMÉSZETE

A KVANTUMMECHANIKAI
ATOMMODELL

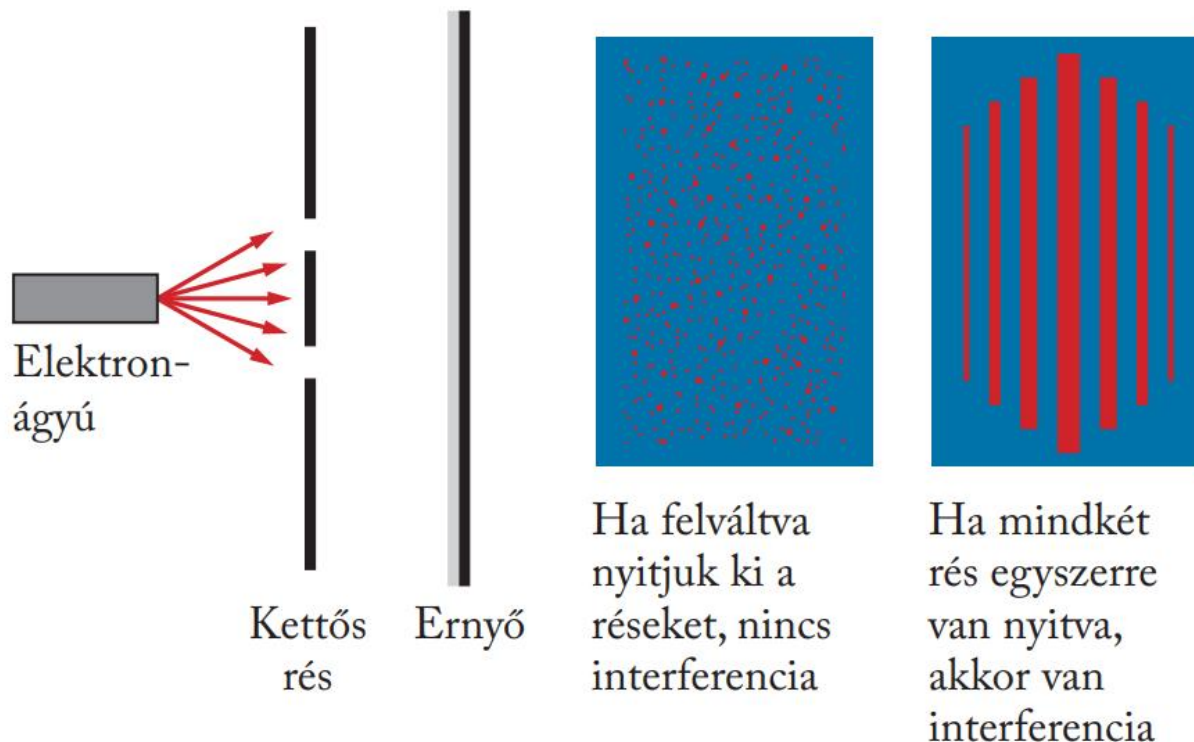
KVANTUMSZÁMOK ÉS A
PERIÓDUSOS RENDSZER
FELÉPÍTÉSE

Készítette:

Kiss Gyula János

AZ ANYAG KETTŐS TERMÉSZETE

- A Young féle kétréses kísérletet elvégezték elektronokkal is 1961-ben
- Amint az egyik rés mellett egy detektort helyezünk el, akkor az interferencia megszűnik.
- Az elektron vagy a foton a kimutatása pillanatában „részecsketermészetűvé válik”
- A neutronnak és a protonnak is igazolták a kettős természetét

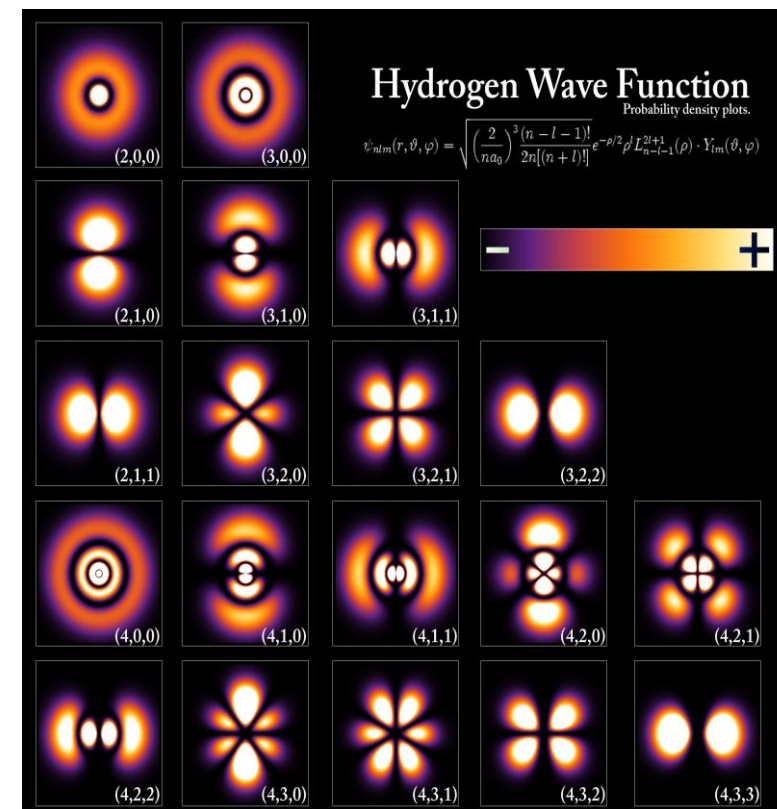
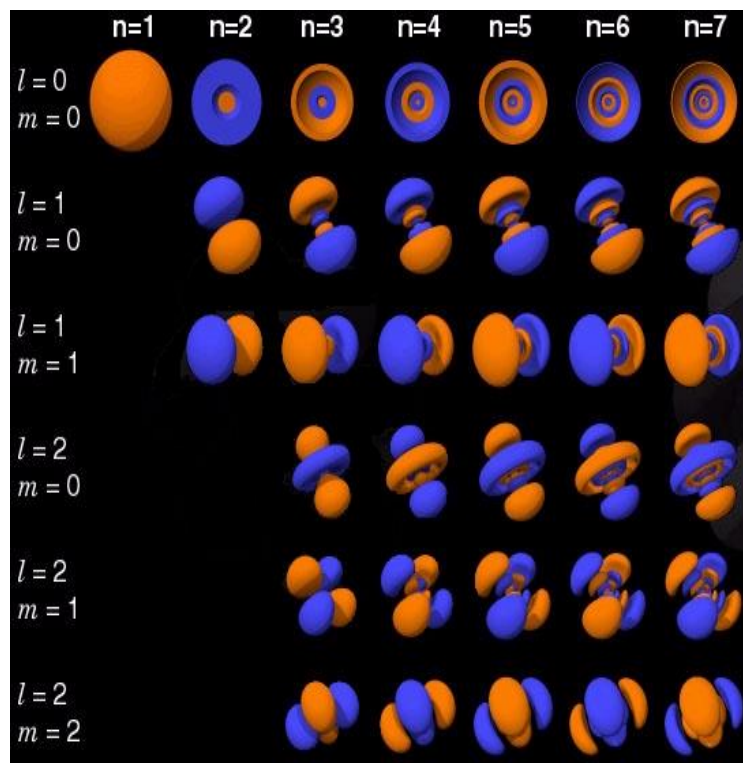
A kétréses interferencia elvi vázlatja

A KVANTUMMECHANIKAI ATOMMODELL

- Heisenberg és Schrödinger modellje matematikai modell
- Az elektronok viselkedése megmagyarázható, ha leírásuk során anyaghullámként kezeljük őket
- A háromdimenziós atomban a hullámfüggvények is háromdimenziósak
- Schrödinger-féle hullámegyenlet:

$$\hat{H}\psi = E\psi$$

(A képletben ψ a hullámfüggvény, $\hat{H}$ a Hamilton-operátor; E az elektron kötési energiája.)

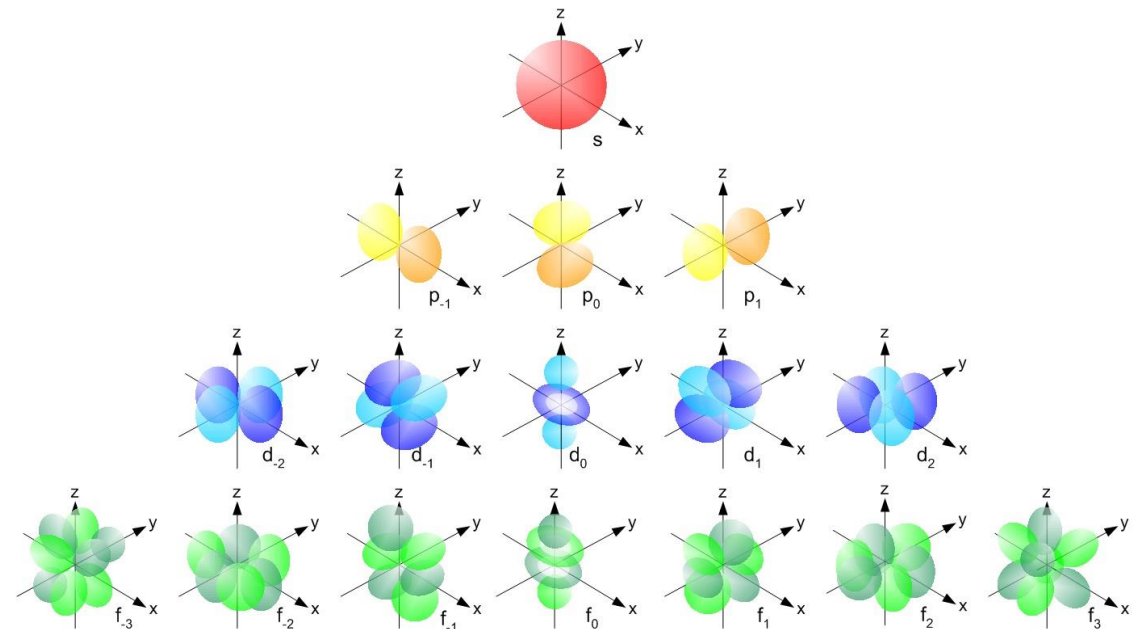
Heisenberg-féle határozatlansági reláció

- A Werner Heisenberg névéhez fűződő határozatlansági reláció kimondja, hogy egy részecske pozícióját és lendületét (vagy energiáját) egy időben nem ismerhetjük tetszőleges pontossággal.
- Egy részecske x helyét és I lendületét egyszerre tetszőleges pontossággal nem tudjuk megmérni elvi okokból.
- $\Delta x \cdot \Delta I \geq \frac{h}{4\pi}$

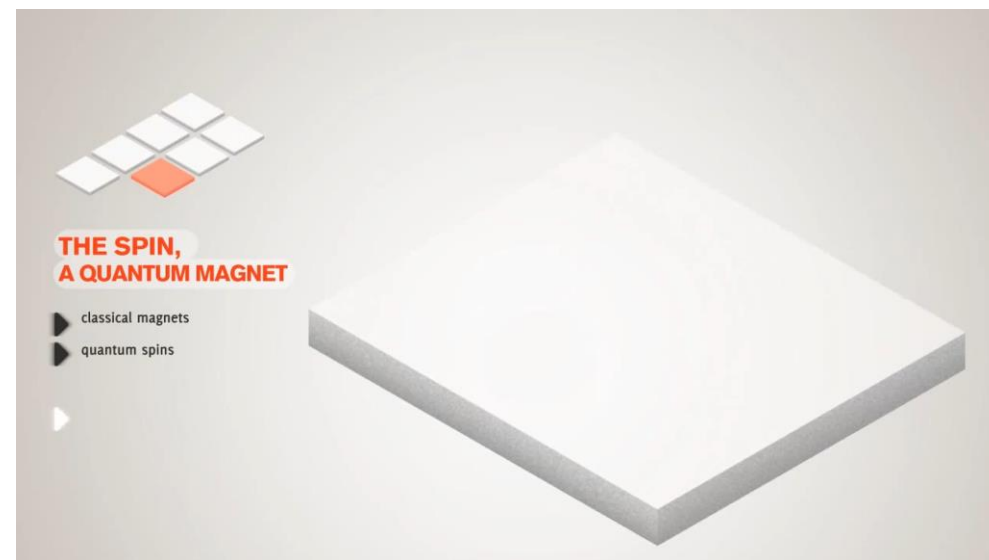
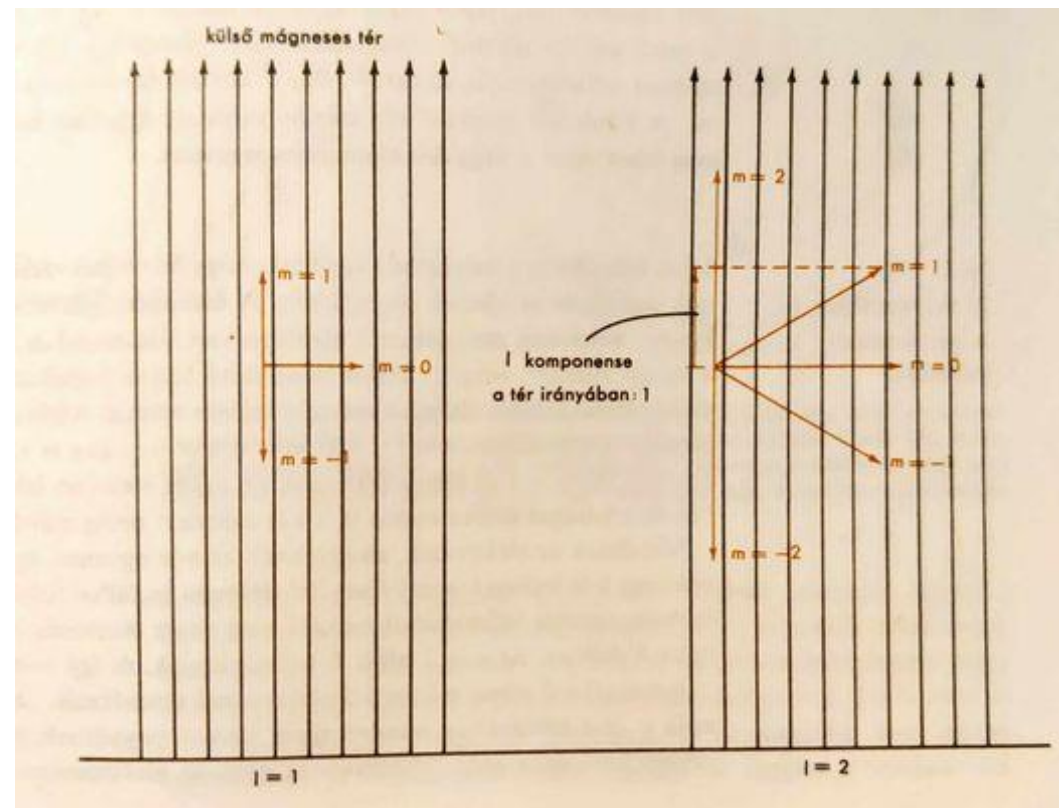
KVANTUMSZÁMOK

- A főkvantumszám az atompálya magtól való távolságát adja meg. Jele: n
- (A főkvantumszám lehetséges értékei: 1; 2; 3; ...; 7)
- A mellékkvantumszám az elektronpálya alakját jellemzi. Jele: l
- (Az l lehetséges értékei: 0, 1, 2, ..., $n - 1$)

KVANTUMSZÁMOK

- A mágneses kvantumszám az atompálya alakjának térbeli irányultságát adja meg mágneses tér esetén. Jele: m .
- A mágneses kvantumszám lehetséges értékei a $-l$ -től $+l$ -ig egész számok lehetnek
- A spinkvantumszám az elektron saját mágneses sajátossága, amit külön kvantumszámmal kell figyelembe venni. Jele: m_s
- A spinkvantumszám lehetséges értékei: $-1/2$ vagy $+1/2$

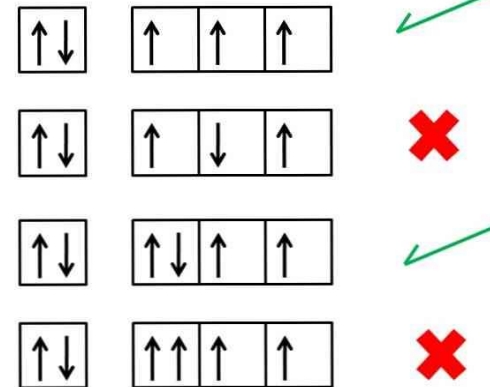

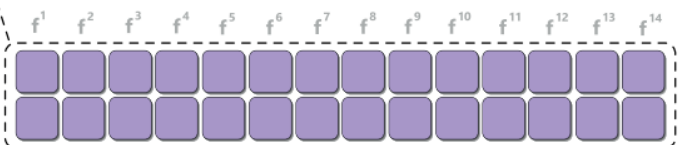
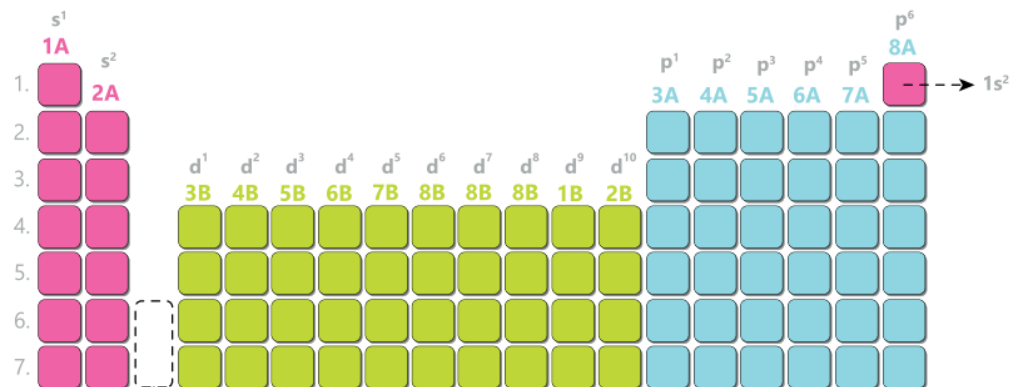

PAULI ELV ÉS A HUND-SZABÁLY

- Pauli elv: Az atomban nem lehet kettő vagy több olyan elektron, amelynek mind a négy kvantumszáma megegyezik
- Ha n , l és m azonos, akkor legalább az m_s spinquantumszámnak különböznie kell
- A Hund-szabály: Az azonos energiaszintű pályákra először azonos spinel épülnek be az elektronok, ha már mindegyiken van egy-egy elektron, akkor kezdődik meg az ellentétes spinű elektronok beépülése.

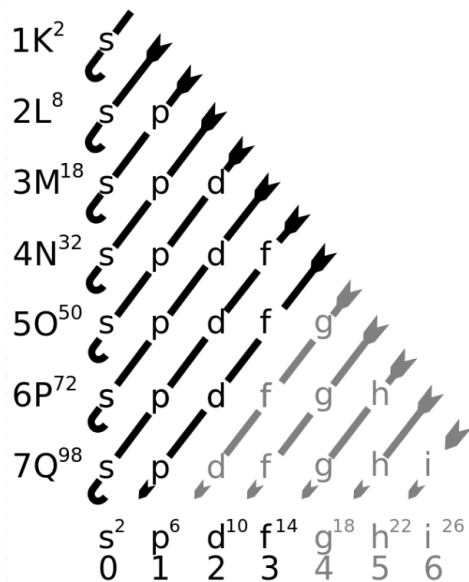
n	szám	l betűjel	m	m_s	atompálya	elektronok száma
1	0	s	0	+1/2, -1/2	1s	2
2	0	s	0	+1/2, -1/2	2s	2
	1	p	-1, 0, +1	+1/2, -1/2	2p	6
3	0	s	0	+1/2, -1/2	3s	2
	1	p	-1, 0, +1	+1/2, -1/2	3p	6
	2	d	-2, -1, 0, +1, +2	+1/2, -1/2	3d	10
4	0	s	0	+1/2, -1/2	4s	2
	1	p	-1, 0, +1	+1/2, -1/2	4p	6
	2	d	-2, -1, 0, +1, +2	+1/2, -1/2	4d	10
	3	f	-3, -2, -1, 0, +1, +2, +3	+1/2, -1/2	4f	14

s-mező
  d-mező
  p-mező
  f-mező

A periódusos rendszer mezői. Az f-mezőt helytakarékosági okokból külön veszik, külön két sorba szokták rendezni

A PERIÓDUSOS RENDSZER FELÉPÍTÉSE

- Minden újabb periódus új héj (főkvantumszám) kezdetét jelenti
- A harmadik héjhoz már d-pályák is tartoznak, de ezek feltöltődésére csak a 21Sc-től kerül sor
- Az egyes elektronpályák feltöltődésének sorrendje:

